

תמונת מצב בעזה מאת המתאם ההומניטרי

13 בינואר 2009, נכון לשעה 17:00

"המסר שלי פשוט, ישיר ולעניין: על הלחימה להיפסק מיידית. יותר מדי אנשים נהרגו. יותר מדי אזרחים סובלים. יותר מדי אנשים, ישראלים ופלסטינים, חיים בחשש מתמיד לחייהם. וברצועת עזה, יסודות החברה עצמם נהרסים, בתיהם של אנשים, התשתיות האזרחיות, מתקני בריאות ציבוריים ובתי ספר". (מזכ"ל האו"ם באן קי מון, מסע"ת, 12 בינואר 2009).

המבצע הצבאי הישראלי נכנס ליומו ה-18. כוחות ישראל ביים, באוויר וביבשה ממשיכים להקיף את האזורים המאוכלסים ברצועת עזה, והעיר עזה וצפון הרצועה נותרו מבודדות משאר חלקי הרצועה. המשבר ההומניטרי מתעצם ומספר האזרחים הפלסטינים שנהרגו ממשיך לגדול. ההפגזות הישראליות גורמות לנזק נרחב לבתים ולתשתיות ציבוריות ברחבי רצועת עזה, ומסכנות את שירותי המים, התברואה והשירותים הרפואיים. מספר גדל של פלסטינים נמלטים מבתיהם בעוד כוחות צה"ל חודרים לעומק הרצועה. יכולת התפקוד של בתי החולים מתוח עד הסף בעוד הצוותים הרפואיים מתמודדים עם מספר הנפגעים הגבוה, שרבים מהם סובלים מפגיעות מרובות. חשש מיוחד קיים לגורל הילדים, המהווים 56 אחוזים מאוכלוסיית עזה. ב-13 בינואר, הביעה מועצת האו"ם לזכויות הילד חשש כבד מפני 'ההשפעות ההרסניות של העימות הצבאי הנוכחי בעזה על הילדים'.

בתשובה לטענות ביחס ביזת משלוחי סיוע מזון, סוכנויות האו"ם השונות (ושותפיו של האו"ם) המעורבות ביבוא וחלוקת מזון מצהירות שלא דווח על גניבת סיוע מזון ועל שימוש לא נאות במוצרים אלה. עוד מודגש כי האו"ם מפעיל מנגנונים זהירים למעקב אחר חלוקת הסיוע, למרות שהמתשכות העימות מקשה על הבקרה.

הגנה על אזרחים

צה"ל נוכח בשטחי צפון הרצועה, במזרחה, ובאיזור גבול רפיח. הפצצות מן האוויר, הפגזות ארטילריות וירי אש מספיקות חיל הים נמשכו במהלך ה-13 בינואר, בעוד שכוחות קרקעיים המגובים בירי ארטילריה ומסוקים, התקדמו לעבר אזורים מאוכלסים בפאתי העיר עזה. דווח על פעילות צבאית מרוכזת במהלך הלילה, במיוחד בשכונת 'תל אל הוואה' שמצפון לעיר עזה ובכפר ח'וזה שממזרח לחאן יונס.

בעוד כוחות צה"ל מתקדמים בעומק הרצועה, יותר ויותר אזרחים נלכדים בבתיהם במובלעות גדלות והולכות. האזורים שהושפעו כוללים את סיפאה, אל-עטארה, אל-איסרא, אל-סלטין, מזרח וצפון בית חאנון, מזרח ג'באליה (צפון עזה); דרום מזרח אל-זייתון (דרומית-מזרחית לנפת עזה), ושכונת אל-תופאח (ממזרח לנפת עזה). סוכנויות הסיוע השונות לא הצליחו עד כה לגשת לקהילות אלה. גופותיהם של ההרוגים בבית אל-סמוני בשכונת אל-זייתון, שניפגעו ונהרגו ב-5 בינואר עדיין לא חולצו, למרות פניות חוזרות ונשנות לצה"ל בנוגע למתן גישה לבית.

התקפות על צוותים רפואיים

ביטחונם של הצוותים הרפואיים מוסיף להיות בעייתי ביותר, וכך גם הגישה לשירותי הרפואה. ב-12 בינואר תקף חיל האוויר הישראלי בית בג'באליה, בתקיפה נהרג רופא שטיפל בפצועים ושלושה מחברי הצוות הרפואי שהמתינו בחוץ לפנות את הפצועים נפגעו. 13 חברי צוותים רפואיים נהרגו מתחילת המבצע ב-27 בדצמבר, והתקפות על חברי צוותים רפואיים ועל אמבולנסים פגעו ביכולתם של ארגונים לסייע לנפגעים. בהודעה משותפת שפירסמו ב-13 בינואר בצלב האדום הבינלאומי והסהר האדום, גינו שני הארגונים את העובדה ש'פצועים ננטשו ונאלצו לסבול לבדם, בלי יכולת להגיע לבתי חולים וללא גישה לאמבולנסים ולצוותים רפואיים. חלק מהפצועים מתו משום שהאמבולנסים שהוזעקו לטפל בהם לא קיבלו את אישור הגישה בזמן'. הצלב האדום והסהר האדום הדגישו שתחת החוק ההומניטרי הבינלאומי על כל הצדדים המעורבים בעימות מוטלת החובה לאסוף, לפנות ולטפל בפצועים ללא דיחוי או הפלייה.

נפגעים

מנתוני משרד הבריאות הפלסטיני המעודכנים נכון לשעה 16:00 ב-13 בינואר, 971 פלסטיני נהרגו, מתוכם 311 ילדים ו-76 נשים. מניין הפצועים עומד על 4,418, מתוכם 1,549 ילדים ו-652 נשים. משרד הבריאות דיווח ב-12 בינואר שמספר הילדים שנרגו גדל פי שלוש מאז-3 בינואר, בהשוואה לתקופה שבין ה-27 בדצמבר ל-3 בינואר. הסכנה הנשקפת לצוותים הרפואיים והקושי שבפניו הפצועים מהריסות הבניינים מסבכים את פעולת הפיני ומקשים על אומדן הנפגעים, ועל אומדן מניין האזרחים הגברים שנהרגו.

מתחילת המבצע הצבאי ב-27 בדצמבר, נהרגו בעת מילוי תפקידם שני עובדי או"ם וארבעה קבלני משנה של האירגון, ושישה עובדים נוספים וארבעה קבלני משנה נפצעו. שני עובדי או"ם נוספים נהרגו לא בשעת מילוי תפקידם. בנוסף לכך, ב-27 בדצמבר נהרגו תשעה חניכים בסמוך למרכז ההכשרה של עזה (Gaza Training Centre). ב-5 בינואר נהרגו שלושה אחים בבית הספר 'אסמא' של אונר"א, שעה שביקשו מקלט במקום. ב-6 בינואר נהרגו 43 בני אדם ו-55 נפצעו, כאשר פגזים פגעו בסמוך לבית ספר של אונר"א בג'באליה. לפחות 49 מבנים של האו"ם ספגו נזקים, מתוכם 28 דיווחו על נזקים שנגרמו להם בשלושת ימי המבצע הראשונים. אחת המרפאות שמפעיל שותף מקומי של אירגון סיוע בינלאומי נהרסה, כך לפי דיווחים, וכמה מהמבנים האחרים של הארגון ניזוקו. דווח על ארבע תקריות לפחות בהן נורתה אש לעבר שיירות סיוע או בסמוך להן. תשעה חיילים ישראלים נהרגו מאז ה-27 בדצמבר ועשרות ניפצעו. חמושים פלסטינים ממשיכים לשגר טילים ופצצות מרגמה מרצועת עזה לעבר ישראל. לפי דובר המשטרה הישראלית, מניין ההרוגים הישראלי עומד על ארבעה אזרחים הרוגים ו-58 פצועים. (נתוני הנפגעים של OCHA אינם כוללים את מספר נפגעי החרדה הפלסטינים והישראלים).

שימוש בזרחן לבן

מאז ה-3 בינואר הופיעו מספר דיווחים בתקשורת על השימוש לכאורה בזרחן לבן (WP). ארגון Human Rights Watch הודיע שבעוד שנראה שהצבא הישראלי משתמש בזרחן לבן לשם 'טשטוש' והסוואת פעולות צבאיות, אחת מתופעות הלוואי המשמעותיות של הזרחן הלבן היא מידת הדליקות הגבוהה שלו, שעשויה לגרום לכוויות חמורות לנפגעים ולהבערת מבנים, שדות ואובייקטים אזרחיים אחרים הסמוכים לאש. פטונציאל הנזק לאזרחים מתעצם נוכח צפיפות האוכלוסין הגבוהה בעזה, שהינה מהגבוהות בעולם. הצבא הישראלי הודיע לארגון Human Rights Watch ולכתבים שאינו משתמש בפצצות זרחן לבן בעזה.

מחסה

מספר האנשים שנמלטו מבתייהם בעזה אינו ידוע, אך על פי ההערכות מדובר בעשרות אלפים. נכון ל-12 בינואר בלילה, סוכנות אונר"א תפעלה 38 מקלטי חירום בהם חוסים 35,520 עקורים, מדובר בגידול של 7,404 שוהים מאז ה-11 בינואר.

אונר"א סיפקה פיתות ומי שתייה לכל המקלטים ובשר משומר מסופק למקלטים בשלושה אזורים של עזה. ב-12 בינואר סוכנות אונר"א שלחה חמש משאיות עמוסות מוצרים בסיסיים שאינם מוצרי מזון (NIF) ממחסניה בגדה המערבית לתוך עזה.

חשמל

נכון לבוקר ה-12 בינואר, 60 אחוזים מתושבי עזה אינם מקבלים אספקת חשמל. שאר התושבים מקבלים אספקת חשמל מקוטעת. בנפת עזה, המושפעת בצורה הקשה ביותר מהפסקות באספקת החשמל ותלויה כמעט לחלוטין בתחנת הכוח של עזה, חברת החשמל המקומית GEDCO מעריכה כי 20-30 אחוזים מהתושבים נותרו ללא חשמל ו-40 אחוזים מקבלים אספקת חשמל בין 8-12 שעות ביום; עד 40 אחוזים מהתושבים מקבלים אספקת חשמל עד 8 שעות ביום. נכון ל-12 בינואר, חברת החשמל המקומית מעריכה כי 30-40 אחוזים מהנזק שנגרם לאחרונה למערכת החשמל תוקן חלקית.

בבוקר ה-13 בינואר, גילתה חברת החשמל העזתית כי מחסנה בעיר עזה נפגע. החברה מעריכה שהיקף הנזקים נאמד בכ-400 אלף דולר, בין היתר ניזוקו חלקי חילוף חיוניים לרשת החשמל.

בריאות

בתי החולים עדיין מתפקדים במצב של עומס יתר נוכח זרם הפצועים הגדול. ארגון הבריאות העולמי מדווח שמחלקת הרפואה הדחופה (חדר מיון) של בית החולים לילדים דורא ספג פגיעה ישירה ב-12 בינואר. הצוות ממשיך לעבוד למרות הנזק שנגרם לתשתית. בית החולי דורא נסגר כבר ב-8 בינואר, למעט למקרי חירום, בשל קרבתו לאזורי הלחימה ובשל נזק קודם שנגרם לתשתיותיו. הנזק שנגרם לבית החולים האירופאי ב-10 בינואר טרם תוקן. שני ארגוני סיוע, Danish Church Aid ו-Christian World Service דיווחו ב-12 בינואר, כי מרפאה המופעלת על ידי שותפיהם - Near East Council of Churches בשכונת סג'עיה, נפגעה ונהרסה כליל מירי טילים ב-11 בינואר.

28 מתוך 58 מערך המרפאות הראשוניות בקהילה של משרד הבריאות הפלסטיני (MOH) סגורות כעת בשל הפגזות. ארגון הבריאות העולמי חושש מאוד להשלכות של שיבוש וקטיעת תוכניות החיסונים, טיפול קדם לידה (מעקב הריון) ופיקוח תזונתי בשל מחסור באנשי צוות, חשמל, ותנאים קשים בשטח.

נכון ל-11 בינואר, התקבל אישור לפנות 70 פצועים לטיפול רפואי מחוץ לרצועת עזה אך עדיין לא פונו דרך מעבר רפיח בשל קצב הפינוי האיטי. ב-12 בינואר סוכנות אונר"א סיפקה עשרת אלפים ליטר דלק לבתי החולים הנזקקים ביותר ברחבי רצועת עזה.

מים ותברואה

בארות מים רבות ומשאבות ביוב עדיין אינן מתפקדות בשל היעדר אספקת חשמל, מלאי הדלק האוזל של הגנרטורים שנועדו למקרי חירום, ובשל מחסור בחלקי חילוף. הנזק שנגרם לרשתות המים והביוב לא תוקן בשל הסכנה שבגישה לאזורים שניזוקו. רשות המים העזתית CMWU מדווחת על נזק ניכר לתשתיות באל-ח'וזא בעקבות פעילות צבאית באזור. 55 מתוך 145 בארות המים אינן מתפקדות ברחבי הרצועה (32 בעזה, 20 בצפון הרצועה ו-3 במרכז הרצועה). ל-500 אלף פלסטינים ברצועת עזה עדיין אין גישה למים זורמים. גם לפני המבצע הצבאי הנוכחי 80 אחוזים ממי השתייה בעזה לא היו ראויים לשתייה לפי התקנים של ארגון הבריאות העולמי. 29,952 בקבוקי שתייה בנפח 1.5 ליטר, שסופקו על ידי ארגון UNICEF, נכנסו לעזה ב-12 בינואר ונמסרו לסהר האדום הפלסטיני לצורך חלוקה לתושבים.

הביוב ממשיך לזרום ברחובות בית חאנון ובית לאהייה. סוכנות אונר"א אינה מסוגלת עוד לספק דלק למתקן לטיהור השפכים בבית לאהייה במטרה לשחרר מעט לחץ מאגני הניקוז העולים על גדותיהם. אגנים אלה מכילים שלושה מיליון מטרים מעוקבים של ביוב גולמי וביוב מטוהר חלקית, שלא ניתן היה להשלים את טיהורו בשל המצב הקשה והלא יציב. אגן הניקוז נמצא בסכנת הצפה, והדבר מסכן עד 15 אלף בני אדם המתגוררים בסמוך. רשות המים של עזה CMWU זקוקה לאישור דחוף מטעם הרשויות הישראליות כדי להעריך את הנזק שנגרם בשל דליפת הביוב מהמתקן לטיהור שפכים של העיר עזה.

רשות המים CMWU אינה מסוגלת לגשת לאף אחד ממחסני חלקי החילוף והשמן למנועים שברשותה, מחסנים הממוקמים בשכונת אל-זייתון. רשות המים זקוקה בדחיפות ל-1,000 ליטר שמן מנועים עבור משאבות הביוב שבתחנותיה.

מזון

מוצרי מזון רבים אינם זמינים, ובהם אורז, קמח, בשר, עוף, דגים וחלב. מלאי הפיתות מצומצם ורק 9 מתוך 47 מאפיות מתפקדות כעת. ב-12 בינואר סוכנות אונר"א חילקה חבילות מזון ל-1,916 משפחות פליטים ברחבי הרצועה. בשל המצב הביטחוני ארגון WFP, שעובד עם ארגונים שותפים אחרים, לא הצליח לתפקד במלוא תפוקתו. מאז ה-27 בדצמבר הצליח האירגון להגיע ל-85 אלף מוטבים, מתוך 265 אלף מוטבים שאינם פליטים, ובנוסף ל-21 אלף מוטבים, שאינם פליטים, להם חולקו קצובות חירום.

סוכנות UNIFEM (קרן הפיתוח של האו"ם למעם נשים) חוששת ביחס לרמת התזונה של האוכלוסייה האזרחית, ובמיוחד של אוכלוסייה מתחת לגיל 18 המהווה 56 אחוזים מהאוכלוסיה הרצועה ול-170 התינוקות הנולדים בממוצע מדי יום, ולאמותיהם.

גישה פנימית

הגישה בין צפון הרצועה לשאר חלקי הרצועה אפשרית רק דרך כביש החוף העובר ממערב למקום בו שכנה ההתנחלות נצרים והגישה מוגבלת למקרים הומניטריים בלבד (בכלל זה מעבר אמבולנסים), וזאת רק לאחר תיאום מוקדם מול הרשויות הישראליות. ב-13 בינואר הופעלה הרגיעה ההומניטרית בין 09:00-12:00.

מעברים

מעבר כרם שלום ומעבר רפיח הם שני המעברים היחידים שהיו פתוחים ב-13 בינואר. ב-12 בינואר נפתח מעבר כרם שלום, ומעבר רפיח ומעבר קרני היו פתוחים חלקית. 93 מטענים, מתוכם 54 המיועדים לסוכנויות הסיוע נכנסו לרצועת עזה דרך מעבר כרם שלום (בשיטת גב-אל-גב). 27 מטעני חיטה, עדשים ומזון לבעלי חיים נכנסו לרצועת עזה דרך שרוול המסוע שבמסוף קרני. זו היתה הפעם הראשונה שמעבר קרני נפתח מאז ה-26 בדצמבר 2008. 25 אמבולנסים מצריים ובהם צוותים רפואיים, נכנסו לרצועת עזה דרך מעבר רפיח על מנת

לפנות פצועים למצריים. כמו כן ניכנסו לרצועה ממצרים 14 מטענים של תרופות ו-17 רופאים זרים. סך הכל שבעה פצועים פונו לטיפול במצרים דרך מעבר רפיח.

צרכים בעדיפות עליונה

הגנה על אזרחים: אזרחים, ובמיוחד ילדים המהווים 56 אחוזים מאוכלוסית עזה, משלמים את מחיר האלימות. בתור אחד האזורים הצפופים ביותר בעולם, אזרחים נוספים נתונים בסכנת פגיעה או מוות ככל שהעימות מתמשך. על הצדדים השונים בעימות לעמוד בנורמות שקובע החוק ההומניטרי הבינלאומי, ובעיקר עיקרון ההבחנה ועיקרון המידתיות.

גישת אמבולנסים וצוותי חילוץ: מספר לא ידוע של הרוגים, פצועים ולכודים נותרו קבורים בין הריבות הבתים שהופגזו ובאזורים בהם נמשכת האלימות. בשל התקפות על אמבולנסים, הצוות הרפואי חושש מלהגיע לאזורים אלה. פינוי הפצועים ומעבר בטוח לאמבולנסים ולצוותים הרפואיים הינם עקרונות מהותיים של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ויש לקיימם בכל זמן.

פתיחת המעברים: יש להגדיל את מספר המטענים שכניסתם מתאפשרת לתוך הרצועה. יש לפתוח בדחיפות מעברים נוספים, ובכלל זה יש לפתוח את קרני לצורך העברת כמות חיטה גדולה.

חשמל: אספקת החשמל נחוצה לתפקוד השירותים השונים ברצועת עזה, ובמיוחד שירותי הבריאות, המים והביוב. הגנרטורים שנועדו לגיבוי אינם אמורים לתפקד יותר מ-8 שעות ביום, ואינם אמינים לאחר תפקוד ארוך וממושך. למרות שנעשו מאמצים לתקן את קווי החשמל שניזוקו, להביא שנאי חשמל חלופיים ולאפשר את תיקון השנאים שנפגעו, יש לעשות הרבה יותר בתחום זה.

אספקת דלק: יש צורך בדלק תעשייתי לתדלוק תחנת הכוח של עזה, שנסגרה ב-30 בדצמבר אך חזרה לתפקוד חלקי ב-10 בינואר. מסוף הדלק בחל עוז צריך להישאר פתוח שכן מדובר במסוף היחיד המסוגל להזרים את כמות הדלק הדרושה לאתחול התחנה ולתפקודה השוטף, וכמו כן לחידוש מלאי הדלקים השונים הנחוצים ברצועה. כמו כן יש לאפשר את חלוקת הדלק ליעדיו. יש לאפשר את חלוקת הדלק ליעדיו.

נזילות/זומנים: נושא תזרים המזומנים נותר בעדיפות עליונה. עד כה לא יובאו מזומנים לרצועת עזה והם נחוצים בדחיפות.